

Радничке Новине

ОРГАН СРПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

УРЕДНИШТВО
И
АДМИНИСТРАЦИЈА
НАЛАЗИ СЕ
У ШТАМПАРИЈИ
„ГУТЕНБЕРГ“

Број 5 пара

Излазе сваки дан

ЗА РАЊЕНЕ И БОЛЕСНЕ

Нема рањеног или болесног војника који није осетио мизерију нашега санитета. Шта више, многи од њих враћали су се у ров огорчени и озлојеђени, разочарани не само у ствар ради које се излажу смрти већ и у саму вредност живота и својих осећања за заједницу. Може ли шта теже и срамније бити него кад уз остале незгоде дође и уверење да за жртве рата нема неге, нема могућности да се ране залече и болест савлада, да се избегне смрт бар ван борбених редова? Колико је јадника платило главом само зато што на време нису прихваћени, превижени и како треба лечени! Колико је њих, у мукама, морало напустити овај свет само зато што су их живе сметили у гробнице, како се с правом могу назвати многе наше болнице или просторије које служе за болнице! Нечистоћа и смрад су атмосфера где треба да се одморе и опораве њихова измучена тела. У свом прљавом, трулом вешу и нечистом оделу, бледи као дрво а често жути у лицу и по телу као земља, — они, збијени ко сардине, по танком слоју сламе на поду, претуррају се стењући и јаучући од запааре и болова. Па кад се томе дода и несавесност многих лекара, који своју племениту дужност врше мрзовољним погледом и осорљивим изразима, јер њихова наукодоносорова кожа не прима никакве утиске те се код њих не порађа сажаљење ни човекољубље, онда се збиља срце мора да цепа од жалости и гњева на ту кулминацију непажње према нашим оцевима, браћи, синовима, друговима.

Ми знамо да је наш санитар немоћан, јер нема средстава. Ми знамо да Србија нема довољно лекара, нема довољно санитарског материјала. Ми знамо, исто тако, да смо у хигијенским и здравственим установама изостајали далеко, оскудевали и у мирно доба. Па ипак, није немогућно поправити судбину рањених и болесних војника! Зар се за њих ништа не може учинити? Зар се између рова и болнице не може да направи разлика?

Ми смо тврдо уверени да би већа иницијатива санитета и пажљивија увиђавност владе могли ублажити зло које царује у болницама. За рањене и болесне мора бити средстава. *Кад се иначе вођирају стотине милиона за рат, зар је ипак теško одвојити неколико милиона и за набавку санитарског материјала и осталих потреба које захтева лечење рањеника!* Без сумње, могу се набавити постеле, макар и просте, али колико толико удобне за лежање. Не морају то бити све кревети с душецима, али се ваљда могу одвојити од хладнога патоса прозеблн и оронули људи. И зар се не може имати веша да се преобуку ти јадници, који већ смрде од нечистоће?...

НА БРЗУ РУКУ

Србија у будућности

Досад је Србија, заједно са осталим балканским земљама, била земља слепаца; благодарени овом ужасном рату, она ће постојати још и земља богаља, и тиме се видно истићи изнад својих балканских конкурената.

Где се год окренете, људи, млади, здрави и снажни, са ишакама или са осеченом ногом! Они треба да одрже Србију, они треба да оставе за собом пошомство. И, ако је тачна Дарвинова теорија наслеђивања, кроз неколико генерација, у Србији ће се рађати само људи са једном ногом....

УЛОГА ТУРСКЕ

— шта мисли фон дер Голц паша —

Фон дер Голц је изјавио ово једном сараднику берлинскога листа *Локал Анцајгера*:

У Турској је однело победу мишљење да би поразом централних европских сила (Немачке и Аустрије) Турска била доведена у потпуну зависност од Тројнога Споразума. Турска се због тога решила на једну просту, јасну и куражну политику.

Губитак Македоније, Албаније, Тесалије и Епира дао је Турској више слободе за акцију, јер сад више не мора да држи, јаке трупе у тим крајевима који су се стално бунили.

Једна срећна офанзива Турске против Египта значила би ударац у срце Енглеској.

Турска је уложила све снаге да оспособи своју војску за тај ударац; и због тога, у случају победе, она може рачунати на врло велику добит.

Шта кошта рат Аустрију

Према енглеском листу *Трговински Преглед*, рат кошта Аустрију 2,400.000 ливара стерлинга дневно, што значи педесет пет милиона динара. Ако рат траје годину дана, Аустрија ће морати да потроши *двадесет и две милијарде динара*. Ако се томе дода њен дуг пре рата, онда имамо цифру од 44 милијарде. Због тога, мисли овај енглески лист, била победила била побеђена, Аустрија ће морати да објави банкротство.

Само, што важи за Аустрију важи, у мањој или већој мери, и за све остале државе које воде овај безумни рат.

Пажња бегунцима

ДА СЕ ЈОШ НЕ КРЕЊУ

Избегли становници из Београда и округа београдског, ваљевског и подринског који морају да употребе железничку пругу, не треба нипошто да се крећу својим домовима, јер железницу, услед војних транспорта, не могу да употребе. Полазећи сада кућама излагали би се великим невољама. Извесни број избеглица покушао је да се врати на огњиште, мимо забрану, али је претрпео ваздан неприлика. — Чим буде могућности за повратак избеглог становништва, објавиће се.

Бугарски социјалисти ЗА СРБИЈУ И БАЛКАН

Работнически Весник, орган тесних бугарских социјалиста доноси, у броју од среде, овај значајан чланак:

Потпредседник Народног Собрата, др. Момчилов, написао је један чланак у органу империјалистичке Аустро-Угарске, *Рајхспосту*, који се завршава овако:

„Бугарски народ прати с ватреним жељама аустро-угарске и немачке победе и гордо црпи из њих наду за своју будућност. Данас ми шиљемо аустроугарским народима своје пријатељске поздраве и кажемо им отворено да су симпатије Бугара на њиховој страни.“

Узалуд др. Момчилов спомиње ту народе: сам тај факт што је он изабрао *Рајхспост*, орган власника који држе под аустријским и маџарским јармом 30 милиона туђих народа, доказује да он жели да поднесе „симпатије и поздраве“ власницима а не народима дунавске монархије.

Али, ко је дао право др. Момчилову да поздравља у име бугарскога народа оне који су на један савршено разбојнички начин капали српски народ и тиме запалили страшни и пустошни пожар европскога рата? Одакле др. Момчилов црпи смелости да изјављује симпатије бугарскога народа онима који, ако униште Србију, разбијају коначно отпор балканских народа, газе унутра у Балкан и доводе у питање опстанак Бугарске?

Али овај поступак потпредседника Народног Собрата добија нарочити значај кад се зна да се аустро-угарска монархија спрема на нов поход за уништење Србије и када Италија, са одобрењем *испите* *те Аустро-Угарске*, већ окупира Валону и арбанске обале Јадранскога Мора. И баш у то време када Италија и Аустро-Угарска споразумно налећу на Балкан, једна ка Арбанији а друга ка Македонији и Солуну, налази се један потпредседник бугарскога парламента који поздравља завојевача Балкана!

Али то није ништа ново, то је само знак једне политике која данас одређује судбину Бугарске. Дрскост потпредседника бугарскога парламента није само једна насртљивост: то је природан завршетак аустрофилскога курса династичке и националистичке политике бугарске буржоазије.

Бугарски народ не очекује ничег доброга од продирања талијанске и аустријске војске ка срцу Балкана. Напротив, у тој туђинској најезди он гледа своју сутрашњу катастрофу. Зато су његове мисли и жеље на другој страни: он тражи мир за себе и за своје суседе, он тражи да живи у братскоме савезу са онима са којима су га заједничка судбина и заједнички непријатељ сродили у току векова.

Само политичари који су изгубили и последњу трунку памети, и који су изгубили главу у противречностима злочиначке националистичке политике, само они могу поздрављати најезду завојевача на Балкану.

Купите добровољне прилоге за Радничке Новине

ДА ЛИ ЈЕ БЕЛГИЈА БИЛА НЕУТРАЛНА?

СПОР ИЗМЕЂУ БЕЛГИЈАНАЦА И НЕМАЦА

Овдашње краљевско белгијско посланство замолило нас је да саопштите једну његову изјаву, у којој се обара као нетачно тврђење листа „Келнише Цајтунг“ у броју од 26 новембра, како је Немачка имала тобож основа да повреди белгијску неутралност, пошто се Белгија није освртала на своје дужности неутралности. Да Белгија доиста није била неутрална покушао је поменути немачки лист да докаже тврђењем „Нордд. Алгем. Цајтунг“, да је између Белгије и Енглеске постојао некакав тајни споразум у циљу војне кооперације против Немачке и извештајем о поверљивом разговору генерала Јунгблута с пуковником Брицом, којим се хтело утврдити да су Енглези имали намеру да искрцају своје трупе у Белгију у случају повреде њене територије од стране Немаца, баш ако Белгија не би ни тражила њихову помоћ.

На супрот томе изјављује Краљевско белгијско посланство, да је тврђење „Келнише Цајтунг“ као да се Белгија сама огрешила о своју неутралност, склапајући војнички споразум са Енглеском против Немачке, још раније демантовано као неистинито. Што се пак тиче разговора Јунгблутовог с Брицом, он никако не даје основа за извођење закључка, који је из њега извео „Нордд. Алг. Цајтунг“, јер је то био и остао само разговор, и јер је и после њега генерал Дикари упутио 10 маја 1906 војном Министру Извештај о својим разговорима, напомињући у њему изрично у два маха, да би енглеска војна помоћ Белгији зависила од повреде белгијске територије, и да би се улазак енглеске војске у Белгију допустио само *после* повреде белгијске неутралности од стране Немачке.

Према томе немачко правдање горњим разговорима окреће се противу ње саме.

У осталом, вели се на крају изјаве, и сам је немачки канцелар, у свом говору од 4. авг. у Рајхстагу и у своме разговору, који је другога дана по томе имао са енглеским амбасадором, изјавио, да је напад на Белгију изазван једино стратешким потребама.

Хајд да им одговоримо!

— на адресу Новости —

Једно нишко сандуче за прикупљање маријаша што се зове *Новости*, потсмева се томе што се ми жалимо на мали простор новог формата нашег листа, и препоручује нам да онда, ако нам је доиста стало до озбиљног писања а не до сензација, издајемо *Радничке Новине* на четири стране овога формата.

Ми радо усвајамо овај предлог *Новости*, али само под једним од ова два услова:

1. Нека *Новости*, које стоје у тесном партијском и личном пријатељству са данашњим министром привреде, ураде нешто код његове екселенције да спречи ову *разбојничку њачку* коју продавци хартије врше над листовима. Јер то што ти трговци раде то је брука. За хартију која се пре може сматрати као флиспапир а не као хартија они данас наплаћују четири и пет пута **веће цене** но уочи рата. Помишљали смо ми, и без савета *Новости*, да издајемо лист на четири стране, али при овој баснословној скупоћи хартије, ми би у *штом* случају морали имати месечни дефицит преко хиљаду динара.

2. А ако *Новости* неће да замерају његову екселенцију министра привреде, кога се не тичу такве ситнице као што је журналистика, онда им нудимо овај други услов: Нека нам само *позајме* до краја рата неку хиљаду динара коју добијају од диспозиционог фонда, па ћемо онда издавати *Радничке Новине* на четири места на две стране...

ИЗ ДАНА У ДАН

Ко зна? Друг Јордан Кретић, администратор нашег листа, пошто је преболео прву рану коју је задобио у груди, отишао је 3. новембра поново на бојиште. Он је у 1 чети, IV батаљона, II пука, II позива, моравске дивизије. Откако је отишао на бојиште никоме се никако није јавио, те отуда постоји бојазан да није погинуо. Због тога се моли ко ма шта зна о њему да то одмах јави редакцији.

Ф Е Л Т О Н

НА СВОМЕ ОГЊИШТУ

— утисци једнога бегунца —

Одмах се осети ужурбаност. Чусмо да је и наша војска са својим штабом близу. Стиже главни штаб и у саму варош. На железничкој станици жагор. Наши беже. Магацини се празне. Комора закрчила улице, и она иде некуда натраг. Свет јури и бори се са собом. Да ли се, Боже, мора бегати? Зар не и у наше кршчеве доћи непријатељ? Бог чува Србију!

Кад се већ упаковаше у воз благајна, суд и болнице, у вароши завлада огромна депресија. То вече је било тешко за сваку кућу. Не сме се седети скрштених руку. Нешто се мора радити. Шта? Паковати се? Селити се? Куда? С чим? Докле?... Ах, ти се моменти не заборављају.

Освану недеља, суморан и хладан дан. По улицама блато до колена. Већ кола са стварима и носачи јуре ка станици. Изађе и објави власти да се може селити ко хоће, и ако за варош нема непосредне опасности. Добро смо разумели тај рецепт. Сви појурисмо кућама. Тамо се већ наприво лом. — Дај ово; не заборави то; скини ово, уметни оно; где ћемо ово; оћемо ли и ово? и т. д. — проламаше собе и ходнике. Упакова се оно што се сматрало за најнужније. Али оста још много ствари, много успомена. — Зар то да пропадне? — Нек пропадне, само да главу сачувамо. — И сад ме кости боле од тога дана. Сломио сам се од трчања, стежања, вуче. Још се, чини ми се, нисам осушио од тадашњег хладнога зноја који ме беше од муке и умора свега облио.

Око подне и по подне на станичном перону беше скоро цела варош с брдима од куфера, корпи и дењкова. Оде један воз, оде други. Свет се тиска, гуши, плаче, виче, псује... Страшан приказ! Највећа мука и највећа жеља беше утоварити се у фургон. По 60 душа са стварима се давило у том малом стану. Прави пакао! Воз један за другим одвлачи и света и ствари све више. Проклињали смо себе што смо живи кад дочекасмо ту несрећу. Сваки од нас је био нервозан, љут ко осика, па од једа дрхти ко куче на мразу. Није било тога који међу нама није протестовао што су се лежерно извукли они који су били позвани да умире толики свет. Они су отпутовали угодни и собом однели све што се могло убацити у

воз, а многи од нас су напустили своје огњиште с малим завежљајима и нешто мало новаца у џепу. Па ипак, кад смо у позну ноћ, после чекања од 12 сати, укрцали се у воз, нама је лакнуло, и поред брига моментано смо били задовољни што смо живи умакли непријатељу! Толика је паника била.

Локомотива се крену, ми се тргосмо из замишљености и ускоро не видесмо више наш мили, слатки за-

вичај, у коме оста да царује пустош, прекидана с времена на време лењим корацима заморених војника или тупим одјеком коњских или воловских потковица... Предадосмо мртвом сну наше топло огњиште, затворисмо врата и прозоре, остависмо гробни мир, али наше мисли, наша осећања непрестано, и дан и ноћ, одлажаху тамо у ону тиху и пријатну долину међу нашим поносним и добрим брдима...

ПОСЛЕДЊЕ ВЕСТИ

(ТЕЛЕГРАМИ ПРЕС-БИРОА)

СИНОЊНИ ТЕЛЕГРАМИ

Борбе на Висли

Петроград, 18. децембра. — Главни штаб саопштава: У току прошлога дана није било важнијих борба на левој обали Висле. Између Висле и Пилице одбили смо с успехом немачке нападе који су вршени и дању и ноћу. На југу од пута Болинов—Мендеријев, а северно од Раве, немачка је офанзива наишла на наше против-напиде. Сузбили смо такође непријатеља близу Пилице. Код села Језерца пустили смо немачку колону да се приближи нашим опкопима на три стотине метара, па смо је онда жестоком ватром разбили, наносећи непријатељу огромне губитке. На понеким местима служили смо се ручним бомбама и одбијали немачке нападе.

Борбе у Галицији

Петроград, 18. децембра. — У битци код Иповлоја непријатељ је прешао у офанзиву од Томашова у правцу Опочна. На половини пута између ова два места успели смо да одбијемо његове нападе, а исто тако сузбили смо и аустријску офанзиву код Морожеца и на југу од Пинчав код Закрзева (?). У западној Галицији борба се продужује и развија. Јужно од Лиско наши су напади на бајонет успели. Ту нанесмо непријатељу огромне губитке. Јуришем на бајонет уништили смо читаве непријатељске чете. 16 децембра дубоко у ноћ непријатељ је предузео нагло повлачење. Према подацима са овога дела фронта, заробили смо у току 16 децембра више од 3000 војника, много официра и запленили 15 митраљеза.

Предавање професора Рајса

Женева, 18. децембра. — Јуче је на женевском универзитету професор Рајс држао предавање о аустријским свирепствима у Србији. Предавању су присуствовали чланови кантоналне владе, професори, правници, консули и новинари.

Јапан вуче воду за Енглеску

Париз, 17. децембра. — Уверавају да је између Енглеске, Француске, Русије и Јапана већ постигнут споразум о питању кооперације јапанских трупа у Европи. Изгледа да је предвиђен долазак десет јапанских корпуса. У јапанским пристаништима чине се већ потребне припреме за транспорт ових трупа. Вероватно је да ће Јапанци бити употребљени већином противу Турске, *нарочито у Египту*.

У сваком случају, њихов долазак убрзаће акцију савезника и допринети да се рат што пре сврши, што већим поразом Немаца. У исто време, тиме ће се покварити комбинације извесних неутралних држава, које нестрпљиво очекују да се ука-

же згодан моменат за њихову интервенцију, било војну било мировну.

ЈУТРОШЊИ ТЕЛЕГРАМИ

Борбе у Француској

Париз, 18. децембра. — Службено. — У току 18. децембра било је мирно од Белгије до Изера. У Шампањи западно од мајора Алжер (ренски сектор) непријатељ је преко ноћ дигао у ваздух два наша опкопа и извршио на њих напад, који смо ми одбили, наневши непријатељу велике губитке. Отели смо Немцима другу одбранбену линију на северу од Босежура. У истоме крају заузели смо неколико ровова и задобили терена. У истој зони, даље на исток, немачке колоне, које су вршиле против-напад, пале су под нашу артиљеријску ватру и растеране су. У Аргони смо имали омањег успеха. Северно од Фур де Пари наше су бомбе унишtile једно блиндирамо склониште. Између Меза и Мозела, у пределу шуме Мормар, заузели смо немачке опколе. У горњем Алзасу наше су трупе ушле у Штајнбах, заузевши половину села борећи се око сваке куће.

Немачки аероплани

Лондон, 19 децембра. — Пет непријатељских аероплана летело је изнад Денкерка и бацило више бомби. Није погођена ни једна зграда од војничког значаја. Погинуло је 15 лица, а 32 рањено.

Грчки Јевреји за флоту

Солун, 18. децембра. — Солунски израелити преко њиховог рабинера спонтано су понудили влади да отвори упис у корист флоте и да на тај начин допринесу величини националне морине. Понуда израелита изазвала је велики ентузијазам у целој Грчкој.

О Г Л А С И

За Негослава Илића и поднаредника Живка Лалића I чета I батаљон VII пук II позива нека се јави сестри г. Јулки Лалићевој учитељици Косовска број 2 Ниш, или другу Петру Ђирићу занатлиска чета II поз. Ниш. 1—3

Живојин Ђокић ради. опанчарски из Крагујевца Ненадовића бр. 32. тражи своју мајку Ђенодију и брата Радомира из села Пасковца ср. јадранског окр. подринског који су приликом бежања од Аустријанаца напустили своју кућу. Моли сваког ко ма шта буде о њима знао да му јави на горњу адресу. 6—10

Ђаке свих разреда гимназије спремам за полагање разредних и приватних испита.

Никола Богдановић
фил. IV године
11. Царске Марс 11.